

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania S. Spółki z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w Warszawie
z udziałem A.K. i S.1 Spółki z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 maja 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 7 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 3331/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się S. Spółki z o.o. z siedzibą w W. oraz S.1 Spółki z o.o. z siedzibą w W kwoty po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 7 lutego 2024 r. r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 sierpnia 2022 r., mocą którego zmieniono zaskarżoną decyzję organu rentowego z 15 września 2020 r. w ten sposób, że

stwierdzono, że A.K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy o pracę zawartej z S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W..

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 lutego 2024 r., zaskarżając to orzeczenie w całości i zarzucając naruszenie:

1) prawa procesowego, to jest: art. 327¹ § 1 k.p.c. przez brak wskazania w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia argumentacji/dowodów powołanych przez organ rentowy oraz art. 232 w związku z art. 477 k.p.c. przez wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji wydanej przez organ rentowy;

2) prawa materialnego, to jest: art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez błędną wykładnię polegającą na ustaleniu, że to na organie rentowym ciążył obowiązek udowodnienia prawidłowości zaskarżonej decyzji; art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 22 § 1 k.p. przez uznanie, że pracodawcą dla ubezpieczonych jest spółka S.1 Sp. z o.o., mimo że właścicielem S.1 Sp. z o.o. jest odwołująca się spółka; art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie, mimo że z załączonych do sprawy akt rentowych wynika, że w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej; art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. przez przyjęcie, iż organ rentowy nie udowodnił, że rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonych była odwołująca się spółka, pomimo że Sąd pominął materiał zgromadzony w aktach rentowych oraz nie dokonał wykładni art. 3 k.p. w zw. z art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej; art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 3 k.p. w zw. z art. 22 § 1 k.p. przez uznanie, iż pracodawcą dla ubezpieczonych jest spółka S.1 Sp. z o.o., pomimo że z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynika, iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonych pozostawała odwołująca się spółka (przebicie zasłony korporacyjnej); art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 4 pkt 2 ppkt a, w zw. z art. 8 ust. 2a oraz art. 17 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie, pomimo że z załączonych do sprawy akt rentowych wynika, iż w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej, a tym

samym umowy o pracę zawarte z S.1 Sp. z o.o. na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych należy traktować jako nieważne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność wniesionej skargi, gdyż to podmiot niezgadzający się z treścią decyzji powinien przedstawić argumentację i dowody, ponieważ to ten podmiot, z twierdzeń przedstawionych w odwołaniu, wywodzi skutki prawne dla niego korzystne. Według skarżącego Sąd powinien poddać decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać, czy organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to jest art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd ograniczając się do badania powiązań osobowo-kapitałowych pomiędzy podmiotami wyłącznie z perspektywy art. 22 § 1 k.p. nie jest w stanie poddać decyzji organu rentowego merytorycznej kontroli wskazującej na tzw. „uniesienie zasłony korporacyjnej” bez wykładni art. 3 k.p. i art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej, ponieważ w świetle art. 22 § 1 k.p. spółka zależna jako odrębny podmiot istniejący w obrocie gospodarczym będzie w sposób oczywisty traktowana jako pracodawca dla ubezpieczonego z uwagi na konieczność wykonania szeregu formalnych czynności mających na celu urealnienie „nieważnego”, na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w swej istocie stosunku pracy takich jak zawarcie umowy o pracę, obsługa kadrowo-płacowa itp.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się spółka oraz zainteresowana S.1 sp. z o.o. wniosły o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście

uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Odnosząc się do twierdzenia skarżącego o oczywistej zasadności skargi, należy zaznaczyć, że kwestia kwalifikacji prawnej umów zawieranych przez S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z pracownikami S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. była już kilkakrotnie analizowana przez Sąd Najwyższy. W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy udzielił już jednoznacznych odpowiedzi co do danej kwestii prawnej, a nie ujawniły się nowe, nieznane wcześniej okoliczności mające wpływ na wynik wykładni, nie ma potrzeby przyjmowania do merytorycznego rozpoznania kolejnych skarg kasacyjnych pochodzących od tego samego podmiotu, opartych na tych samych podstawach i formułujących te same wątpliwości interpretacyjne. Przyjęcie kolejnych podobnych skarg kasacyjnych do rozpoznania nie będzie służyć dalszemu rozwojowi orzecznictwa.

Sąd Najwyższy aprobuje stanowisko przyjęte w postanowieniach Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2024 r., II USK 212/24 (LEX nr 3817364), 20 lutego 2024 r., II USK 336/23 (LEX nr 3687155); 12 marca 2024 r., II USK 43/23 (LEX nr 3692831); 20 marca 2024 r., II USK 192/23 (LEX nr 3695248); 10 kwietnia 2024 r., II USK 189/23 (LEX nr 3703607); 11 kwietnia 2024 r., II USK 154/23 (LEX nr 3703679); 24 kwietnia 2024 r., II USK 194/23 (LEX nr 3708638); 12 czerwca 2024 r., II USK 292/23 (LEX nr 3724709); 20 sierpnia 2024 r., II USK 209/23 (LEX nr 3748023) wydanych w sprawach między tymi samymi stronami (płatnikiem składek i organem rentowym) w analogicznym przedmiotowo sporze i opartych o te same zarzuty. Warto podkreślić, że strona skarżąca, wnioskując o przyjęcie skargi do rozpoznania, w oparciu o przesłankę oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w istocie zmierza do podważenia ustalonego przez Sądy orzekające

stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonanyymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574; wyrok z 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681; 18 września 2024 r., II USK 116/24, LEX nr 3774113).

Z poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych wynika natomiast wiążąco (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że ubezpieczony w spornym okresie pozostawał w stosunku pracy z S.1 sp. z o.o., nie zaś jak twierdził organ rentowy z S. sp. z o.o., z którą to spółką zainteresowany związany był równolegle cywilnoprawnym stosunkiem wynikającym z zawartej umowy zlecenia. Sąd Apelacyjny uznał, że organ rentowy nie zakwestionował tak sformalizowanych stosunków prawnych między stronami, w szczególności nie przedstawił okoliczności, z których wynikałoby, że A.K. w rzeczywistości świadczył pracę w ramach stosunku pracy na rzecz zleceniodawcy S. sp. z o.o., nie zaś dla S.1 sp. z o.o. Organ rentowy nie przedstawił żadnych dowodów na potwierdzenie tezy, na której oparto zaskarżoną decyzję, że pracodawcą dla ubezpieczonego był S. sp. z o.o., ograniczył się wyłącznie do przedłożenia na płycie CD bardzo obszernych akt kontroli, nie wskazując przy tym, z których dokumentów znajdujących się na płycie wnosi. W ocenie Sądu meriti zgromadzony w sprawie przez organ rentowy materiał dowodowy nie dawał podstaw do podzielenia wniosku organu rentowego, co do prawidłowego ustalenia pracodawcy zobowiązanego do uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w odniesieniu do ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w realiach niniejszej sprawy nie doszło do ziszczenia się przesłanek pozwalających na zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w sposób wynikający z rozstrzygnięcia skarżonej decyzji, a także nie było podstaw do zastosowania art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej. To bowiem na organie rentowym spoczywał obowiązek wykazania, że strony ustaliły między sobą stosunki prawne w sposób sprzeczny z prawem bądź zmierzający do obejścia przepisów regulujących podstawę wymiaru na ubezpieczenia społeczne, których to okoliczności nie udowodnił.

Reguły rozkładu ciężaru dowodu w procesie cywilnym są jasno uregulowane w art. 6 k.c. zgodnie z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sąd Najwyższy w wyroku z 9 listopada 2021 r. (I USKP 57/21, OSNP 2022, nr 10, poz. 101) stwierdził, że wyrażonej w art. 6 k.c. reguły, rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej (w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - na osobie odwołującej się od decyzji organu rentowego). Jeżeli jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słusnością jej stanowiska, to wówczas na drugiej stronie procesu spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności podważających ten wniosek (wyroki Sądu Najwyższego: z 18 września 2024 r., II USK 96/24, LEX nr 3768176; 18 września 2024 r., II USK 116/24, LEX nr 3774113; 19 grudnia 2013 r., II PK 70/13, LEX nr 1424850; 12 maja 2011 r., I PK 228/10, LEX nr 896458; 10 czerwca 2013 r., LEX nr 1341274; 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, LEX nr 8416).

Odnosząc się do powoływanej przez skarżącego konstrukcji tzw. „przebicia zasłony korporacyjnej”, należy zauważyć, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 23 maja 2006 r. (III PZP 2/06, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 38), na którą obecnie powołuje się skarżący, wyraził pogląd, zgodnie z którym zmierzając do ustalenia „prawdziwego pracodawcy”, można posłużyć się metodą „unoszenia zasłony osobowości prawnej” (więcej M. Wiórek, Kilka uwag o teorii nadużycia prawa jako koncepcji uzasadniającej tzw. odpowiedzialność przebijającą (w:) Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego, red. J. Kruczałak-Jankowska, Warszawa 2013, s. 237). Celem tej metody jest przeciwdziałanie sytuacji, w której rzeczywisty właściciel, faktycznie przejmujący świadczenie pracownika, nadużywa konstrukcji osobowości prawnej lub konstrukcji pracodawcy z art. 3 k.p. w celu formalnego związania pracownika umową z podmiotem uzależnionym i pozbawionym uprawnień właścicielskich. Dotyczy to szczególnie sytuacji, gdy spółka handlowa będąca „prawdziwym pracodawcą” tworzy kontrolowaną przez nią spółkę albo inną jednostkę organizacyjną powierzając jej funkcję zatrudniania pracowników. Ten sposób może być użyty dla obejścia prawa i uniknięcia zobowiązań wobec pracowników, przy

czym nie chodzi tu tylko o należności pracownicze, lecz także należności publicznoprawne (wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2022 r., I USKP 135/21, LEX nr 3456208).

W świetle tej wykładni należy przyjąć, że dla przyjęcia konstrukcji odkrycia rzeczywistego pracodawcy przez „uniesienie zasłony osobowości prawnej” decydujące znaczenie będzie miało ustalenie, że pracodawca i zleceniodawca ubezpieczonego, choć są odrębnymi spółkami kapitałowymi, przynależą do tego samego organizmu gospodarczego – grupy kapitałowej (Nadużycie formy prawnej spółki w zgrupowaniu w aspekcie prawa pracy. Praca i Zabezpieczenia Społeczne 2016, nr 1, s. 20 i n.). Spółkę zależną i spółkę dominującą łączy umowa, na mocy której spółka zależna zobowiązuje się do realizacji usług na rzecz spółki dominującej przez swoich pracowników i na tej podstawie kieruje swoich pracowników do wykonywania pracy w spółce dominującej, za co otrzymuje wynagrodzenie. W przypadku zawarcia przez pracownika kilku umów z różnymi spółkami należącymi do holdingu, mamy więc do czynienia de facto z tym samym podmiotem, któremu przysługuje status pracodawcy. W konsekwencji w grę wchodzi zastosowanie art. 8 ust. 2a zdanie pierwsze ustawy systemowej. Takich relacji nie ustalono w niniejszej sprawie, a to one pozwalałyby na ewentualne wyciągnięcie wniosku o nadużywaniu osobowości prawnej lub konstrukcji pracodawcy w rozumieniu art. 3 k.p. ze skutkiem polegającym na „uniesieniu” czy „przebiciu zasłony osobowości prawnej” i uznaniu, że określone działania podejmowane przez jeden podmiot uznaje się w istocie za działania innego podmiotu, gdy spółka handlowa będąca „prawdziwym pracodawcą” czy „ekonomicznym pracodawcą” tworzy kontrolowaną przez nią spółkę, powierzając jej funkcję zatrudniania pracowników dla obejścia prawa i uniknięcia np. zobowiązań wobec pracowników (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2024 r., II USK 226/23, LEX nr 3723325; także Z. Hajn, G. Goździewicz, Z. Hajn, 5.2.8.3. Organizacje wieloosobowe (w:) System Prawa Pracy. Tom II. Indywidualne prawo pracy. Część ogólna, red. K. Baran, G. Goździewicz, Warszawa 2017 wraz z powołaną literaturą przedmiotu i orzecznictwem).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

M.G.